

ועם האנשים האלה התהלך שמעון ובידי אלה תמך, ויחזק אותם להיות ידם רוממה ביהודה וירושלים.

אף כי את אשר היו עליו לעשות אז, היו רק זאת לדחות מכל ההנהגה גם את הורקנוס וגם את האחים וכל בני חבורתם, ולכלי לתת להם לשלח שרשם, כי בימי סילייקוס היו הנקל לעשות כן כמו שהגנו רואים ממעשי חניו אחר זה, אף שאז כבר היו קשה מאד לדחותם אחרי אשר כבר נטעו נזעם וכבר היו הכל תחת ידם, ובכל זה הגנו רואים בימי סילייקוס כי כל המפלגה נדחתה כל כך לאחור עד שגם מלשיניהם לא שלחו לשונם באנמוכיא עצמה במקום המלך ולפניו כי אם עשו דרכם רק על ידי נציב חילת-סוריא.

ועל כן אין ספק כלל כי אילו היו שמעון חפץ להתאחד עם ירמי ד', אז היו הנקל מאד לעשות כן ככל אשר נעשה אחר זה בימי חניו, ואלו עשה כן אז היו לבני ישראל אור במושבותם והיו נשמרים מכל הרעות הגדולות והנוראות אשר באו אחר זה במשך זמן גדול של חמשה וארבעים שנה מן קליז לשטרות עד קעיב.

ואמנם כי יש בזה עוד דבר גדול אשר ישוב ויבאר לנו גם הוא את הדבר כמו שהוא.

פרק י"א.

שמעון הצדיק בשמו.

חוקרי ישראל אשר עסקו בדברי ימיו, לא שמו לב לדעת את העם הנפלא הזה ולהכיר דרכם, וארחות עולם אשר הלכו בו, כי על כן לא עמדו על אופים של אומה זו בהענינים הגדולים הכוללים, ולא יכלו למצוא הדרך גם בפרטי המעשים.

וגם בהדבר הזה אשר לפנינו לא שאלו את עצמם שאלה פשוטה מאד וגדולה לדעת מה טיב הדבר הזה.

ואיך היתה כזאת אצל העם הגדול הזה כי יקרא לאיש בשם הצדיק דבר אשר לא נמצא דונמתו לא לפני זה ולא לאחר זה בכל ימי עולם, בכל דורות עולם אשר עברו על עם עולם.

ואף כי כן הדבר כי שמעון הצדיק היו גדול מאד ככל הגדולות והנפלאות אשר נאמרו עליו, בברייתות בנמי, ויותר מכל זה הנאמר במשנה כי לבד היותו כהן גדול צדיק מושל ביראת אלוקים היו גם ראש כל חכמי ישראל, ויהי הוא המופלא שבסנהדרין וממנו קבלו הבאים אחריו, אבל הגוי הנפלא הזה לא ידע מזה גם על כל שרי קדש ונביאי ד', אשר מעשיהם הגדולים גם הם הכריזו עליהם מסוף העולם ומדור לדור.

והגנו רואים כי אין זה תואר עליו בפי חכמים לבד כי אם שנקרא כן אצל כל העם מקצה עד שגם יאזעמוס אשר היו מהחיצונים, ולא דיבר בשבחיו כל עיקר,

התקופה האמצעית

עד שגם השתמש מלהזכירו במקומו והזכירו רק דרך אנב אצל אלעזר אחיו ואצל חניו בם (ט"ז).

הנה בכל זה מכיון שהזכירו הוכרח גם הוא לאמר. שמעון הצדיק' לפי שזה הי' שמו בפי כל העם ולא ידעו אחרת כי אם בהזכיר שמו. שמעון הצדיק'. ואמנם כי עוד יותר מזה כי נראה מבואר לפנינו שהתחילו לקרוא אותו כן רק משך זמן גדול לאחר מותו ולא נקרא כן לא בימיו ולא מיד לאחר מותו. כי הנה בן סירא הוא הי' חי מיד אחרי שמעון הצדיק' וכפי הנראה מלשוננו גם הכירו בימי עלומיו וחי אחריו בזמן אנטיגנוס איש סוכו. והוא באמת יתאר אותו בספרו כמלאך ד' וכתב פרק שלם בשבחיו הגדולים מאד ומעשיו הכבירים.

ובכל זה לא ידע עוד משם. שמעון הצדיק' ובסי' נ' מספרו יאמר: הכהן הגדול שמעון בנו של חניו בימי חייו תקן את בית המקדש, ובימיו נתקן ההיכל, וגם הוא הי' האיש אשר הניח היסוד להחומה אשר תקף מסביב את המקדש, בימיו מצאו כי מוצא המים קטן הוא ויגדלוהו, הוא דאג להקים הריסות עמו ויבצר את העיר כי תוכל לעמוד נגד אויב, בצאתו מבית לפרוכת אל העם הבריק בהוד תפארתו, כאילת השחר מבין העבים, כירח במלואו, כשמש אשר תבריק בעוזו אורה על ראש ההיכל, כקשת בכל שלל צבעיה בין עב הענן, כחבצלת בפריחתה בימי האביב וכשושנה על יבלי מים, ככלי זהב טהור משובץ באבני אקדה, ויהי הודו כעץ היות מלא פירותיו וכארו אשר דליותיו עד עבים יגיעו, וכאשר לבש בגדי הקדש בגדי הכבוד וציץ נזר הקדש ויגש אל מזבח ד' אז האיר מסביב בהוד מראהו וכו'.

ואיך אפשר הדבר כי סופר כזה המתאר אותו בכל הם אהבה מעוזו נפשו עד כי יתאר גם הוד מראהו, ישכח לאמר כי הגהו בפי כל העם בשם. הצדיק' עבור מעשיו הגדולים דבר אשר הגהו בזה יחיד בין כל דורות עולם בעם ישראל. אבל לא לבד שלא סיפר לנו זה בתור ציור כולל מרום תפארת גדולתו בתוך כל העם.

כי אם שגם הוא עצמו יקרא לו רק. הכהן הגדול שמעון בן חניו. ואיך אפשר כי יהי' הדבר מהיפוך להיפוך.

יאזעפוס שונא חכמי התורה ואויבם אשר גם השתמש מלהזכיר את שמעון הצדיק' במקומו למען אשר לא יצטרך לדבר עליו ביחוד כל מאומה הוא בכל זה הוכרח להזכירו בשם. שמעון הצדיק' לפי שרק כן נקרא בפי כל העם ולא הי' אפשר להזכירו באופן אחר.

ובן סירא אשר הלך עם חכמים, ויתחמם לאור חכמי התורה, הוא יזכיר סתם. הכהן הגדול שמעון בן חניו.

ואין ספק כלל שאילו הי' הדבר כן בפי כל העם כבר בימי בן סירא שלא הי' משנה מכפי שנקרא בפי כל ובודאי שגם הוא הזכירו כפי מה שקראו לו כל העם. שמעון הצדיק'.

הערה (ט"ז) ואחרי שהזכיר להזכיר עליו גם שם הצדיק, הוכרח לאמר בחצי שורה שנקרא ק ספני שהי' ירא ד' ואהב אדם. אבל שנאנו לראשי התורה גדלה כל כך עד שלא דבר מענינו כל מאומה, וגם לא הזכירו במקומו כי אם בדרך אנב.

צח התקופה האמצעית

והדבר מבואר כי בני ישראל התחילו לקרוא לו כן בשם הגדול. שמעון הצדיק אחרי ימי בן סירא.

אבל אם כן הוא הלא עלינו לחקור זאת מה הי' הדבר אז. ומתוך כל דברינו הנה זה מתבאר לנו מעצמו.

בכל גדלו הוד כבודו ומעשיו הגדולים לא עשו זה בני ישראל בחייו, כמו שלא עשו זה לכל ראשי ישראל אשר מימי עולם, וכמוהו כמהם כסה שמים הודם וגדלם ותפארתם לאין חקר.

אבל אחרי ימי שמעון השני אשר הי' גם הוא. שמעון בן חניו ולא הספיק להם עוד על שמעון הראשון השם. הכהן הגדול שמעון בן חניו שהרי זה הי' גם השני.

ובדיות כי מיד אחרי ימי שמעון השני באו ימי המהפכה ביהודה, ימי השמד והמטבח הגדול לכל יראי ד' שומרי תורה ומצוה, והיינו לכל העם בכללו, ואשר ידעו כולם כי בראשית התנלע הדבר התהלך שמעון השני עם כל אוכלי עמם אלה ויחזק את ידם, ועל ידי זה בא להם כל הצרה הגדולה והגוראה הזאת. הנה גם באין אומר ודברים התחילו כל העם בהזכירם את הראשון לאמר. שמעון הצדיק וידעו על מי יסבו דבריהם.

ובדיותו באמת גדול מאד, וכתר השם הגדול הזה הי' גם ראוי לו הנה נשאר הדבר כן בפי כולם.

והי' זה אז גם דבר הכרחי וגם דבר טבעי. הכהן הגדול שמעון בן חניו לא הי' אפשר לאמר עליו עוד שזה הי' גם השני.

והנה לפנייהם ולעיניהם שחת שמעון השני את דרכו, והראשון תהלתו מלאה ארץ ושמו וזכרו לא מש מפיהם לברכה ודור לדור ספר מעשיו הגדולים.

כי על כן הנה בא הדבר מעצמו ויהי דבר כל העם עליו. שמעון הצדיק. ולא לכד אותו ידעו על ידי זה כי אם גם לכל בני המשפחה הזאת בכל השמות חניו ושמעון.

חניו הראשון הי' אבי. שמעון הצדיק, חניו השני הי' בנו של. שמעון הצדיק, שמעון השני הי' מעתה תחת השם של סתם. שמעון בן חניו, וחניו השלישי בשם. חניו בן שמעון. סתם (י"ז).

ויהי מאז בפי כל העם כן כחק לישראל. שמעון הצדיק. אחרי אשר גם כשהוא לעצמו הנה הולפתו הכתר שם טוב הגדול הזה בגדולת תורתו ומעשיו הנמלאים.

ועל כן בא בזה לפנינו דבר בישראל אשר אין לנו דונמתו בכל דברי ימי ישראל.

הערה (י"ז) לא נטפלנו לדבר על עלי נדף המזויפים ומיחסיים לפהילא בשם ספר העתים אשר העתיקם הרב בעל מאור עינים בפרק ל"ב, כי דבר אין לדברי הימים עם דברים מסובכים למזויפים ממאותו מן דהוא. וכבר העיר שם במ"ע גם המציאו לאור בדפוס וילנא. תרנ"ז החכם דוד קאסעל וכתב "כאן הלך המחבר מה שכתב בסה"ע שהורחם הרג וכו' בעבור שאמר שהוא המשיח הנרמז עליו בכתבי הקדש, והנה מן המאמר הזה לבד נראה בחדר שספר עתים זה אינו מידעיה האלכסנדרוני המפורסם הי אם מעשי הי בראי מזויף מאד" אלה דבריו.

והוא מזויף ממאותו אחד מן היחזקים אשר כתב גם כל הדברים (גם למד הנ"ל) למטה ידועה ויבואר במקום אחר.

וכל כך פשט זה מאו ואילך בכל ישראל עד שנים יאזעפוס הוכרח לכתוב עליו כן, ועל ידי זה גם לבאר בקצרה ענין התאר הזה.
ויאמר באלטמי' XII, 2, 5:

אלעזר הי' לכהן גדול באופן זה, אחרי מות חניו הי' במקומו שמעון אשר מפני יראתו את ד' ואהבת האדם נקרא בשם. שמעון הצדיק' וכאשר מת הי' עוד חניו בנו ילד קטן ויכהן אלעזר אחיו תחתיו.
ושם 1, 4 יאמר:

זה הי' בימי הכהן הגדול חניו כי במות אלעזר הי' אחריו לכהן גדול מנשה, ואחרי מותו הי' לכהן גדול חניו בנו של שמעון הצדיק.
ואחרי כל מה שנתבאר לנו בזה בקצרה בכל הדברים האלה, נוכל לדעת ולהבין את כל מהלך הדברים בהתקופה האמצעית, ככל הנוגע לענין דברינו במקום הזה, והוא דבר התקופה האמצעית אשר היתה בין סידור יסוד המשנה (ככל אשר יבואר עוד) לבין ימי תקופת התנאים על יסוד המשנה, אשר הותחלה עם הלל ושמאי. ונוכל לשום לב לסדר לפנינו ראשי פרקי התקופה הזאת ממה שנדרש לדברינו במקום הזה.

פרק י"ב.

שמעון הצדיק הי' המאחו את שתי התקופות האלה יחד, את התקופה שכבר עברה ונגמרה בראשית ימיו, היא תקופת אנשי כנסת הגדולה, ואת התקופה אשר הותחלה בימיו, היא התקופה האמצעית, תקופת ימי העמידה וגם ימי המבוכות. במשנה אבות פיא משנה ב' נאמר עליו. שמעון הצדיק הי' משירי כנסת הגדולה.

וענין הדברים האלה הם כי מפני גדלו בתורה ובמעשים ועל ידי רום תפארת בית אבותיו שהיו כולם כהנים גדולים דור אחר דור מימי הבית הראשון כבר ישב לכסא בראשית ימיו בין הכנסיה הגדולה הזאת.

ובימיו הוא כבר נגמרו כל מעשיהם הגדולים, כבר בראשית ימי הכנסיה נחתמו כתבי הקדש, וגם כל יסודי המשנה, כל יסודי הקבלה, כבר נסדרו סדור כללי ונמבעו במטבע קבועה וסדורה ככל אשר נשאר זה לפנינו במשנה.

והוא זכה עוד בימי עלומיו להיות יחד עם זקני הכנסיה הגדולה הזאת. ובעמדו אחר זה בהגיע זמנו הוא בראש כל הדור נראה עליו גם כבודם והדרם בהיותו. משירי אנשי כנסת הגדולה.

ועל כן הנה בנוגע לזמנו אין שום סתירה בין דברי הברייתות בגמ' לדברי יאזעפוס.

כי אף שבברייתות ההם נאמר כי שמעון הצדיק יצא לקראת אלכסנדר בבואו בחרון אפס לירושלים, ויאזעפוס XI, 8, 4 מאלטמי' יאמר כי הי' אז ידוע זקנו של שמעון הצדיק כהן גדול.

הנה כן הדבר בדברי יאזעפוס כי הכהן הגדול המשמש בשם כהן גדול הי' אז ידוע, אבל בחיות ידוע אז כבר זקן גדול, ושמעון הצדיק נכדו כבר הי' אז לאיש וכדברי המשנה המפורשים עליו שהי' משירי כנסת הגדולה.